

Globale beschrijving van de cursus

Wanneer een patiënt wil stoppen met eten en drinken is dat niet alleen voor de patiënt zelf, maar ook voor diens naasten en voor de betrokken hulpverleners een keuze die veel emoties en vragen oproept.

Waarom nu, waarom zo, waarom niet nog doorgaan, waarom geen sedatie of waarom niet door euthanasie.

De vragen en behoeften van de patiënt staan uiteraard centraal. Maar heeft deze wel voldoende informatie, weet hij/zij goed genoeg wat het vervolg kan zijn en hoe we hem/haar zullen kunnen blijven ondersteunen.

In deze workshop zal aan de hand van een interactieve casusbespreking onder andere verwezen worden naar de KNMG richtlijn Zorg voor mensen die bewust afzien van eten en drinken om het levenseinde te bespoedigen en (samenvattingen van) de richtlijnen Anorexie en gewichtsverlies en Dehydratie en vochttoediening.

Er worden handvatten aangereikt voor de dagelijkse praktijk.

Aan de orde komen o.a.: (vroegtijdige) besluitvorming & indicatiestelling; verschil stoppen uit eigen bewuste keuze en stoppen als gevolg van niet meer kunnen; begeleiding patiënt en diens naasten; verantwoordelijkheid / betrokkenheid van verpleegkundigen & verzorgenden en artsen; de zorg voor elkaar.

Algemene leerdoelen

1. De cursist krijgt inzicht in de wijze van besluitvorming bij levenseinde
2. De cursist kent de veelvoorkomende ethische dilemma's: welke dilemma's, welke keuzes en met wie worden ze besproken en gemaakt. Wie is eindverantwoordelijk?
3. De cursist weet inhoudelijk en procedureel wat de verschillen zijn tussen versterven, euthanasie en palliatieve sedatie en weet waar de landelijke protocollen & richtlijnen te vinden zijn.
4. De cursist weet hoe ze moet omgaan met vragen van de patiënt en diens naasten over stoppen met eten en drinken
 - a. wat als de patiënt actief en vroegtijdig wil stoppen met eten en drinken
 - b. wat als de patiënt geleidelijk in kader van ziekteproces minder gaat eten en drinken
5. De cursist weet hoe ze tijdig de arts erbij kan betrekken
6. De cursist weet hoe ze de patiënt die bewust gestopt is met eten en drinken goede zorg/comfort geeft
7. De cursist weet te benoemen waarom het zinvol is om kunstmatige vocht- en voedseltoediening in de terminale fase te verminderen en te stoppen.

Programma

- 13:30** **Welkom en kennismaking**
- 13:45** **Introductie**
- 14:00** **Ervaringen met stoppen met vocht en voeding**
Goed / minder goed
- 15:00** **Eigen casuïstiek**
Indicatiestelling
Communicatie
Uitvoering
Ervaring eigen rol
- 15:45** **PAUZE**
- 16:15** **Theoretische toelichting aandachtspunten**
Wat nemen we mee?